

Úspěchy lidovců na MŽP a výhled do dalších dvou let vlády

Co se nám povedlo?

- **Významně rozšiřujeme program Nová zelená úsporám** tak, aby na něj dosáhlo co nejvíce domácností, včetně nízkopříjmových – nově jsme otevřeli podprogramy NZÚ Light a Oprav dům po babičce
- **Zlepšili jsme ochranu vody.** Novela vodního zákona pomůže předcházet haváriím na řekách. Také jsme ochranu vody navrhli vetknout do ústavy.
- **Ochraňujeme nejkvalitnější zemědělskou půdu** před zastavováním průmyslovými halami či fotovoltaickými panely.
- **Podpoříme komunitní energetiku.** MŽP otevřelo unikátní výzvu k zakládání energetických společenství.
- **Pomohli jsme ke vzniku více než sto tisíc fotovoltaických instalací na střechách.**
- **Vzniklo jednotného environmentální stanovisko.**
- **Vláda schválila návrh klimaticko-energetického plánu.**
- **Bojujeme se světelným znečištěním.**
- **Vypracovali jsme Akční plány na boj s invazními druhy**

Co ještě plánujeme?

- **Zavedeme zálohování PET lahví a plechovek,** kterélepší odpadové hospodářství.
- Zákon o ochraně přírody a krajiny zajistí **účinnější ochranu druhů rostlin i živočichů** a zrovnoprávní postavení stromořadí a technických sítí v ulicích českých měst.
- **Zlepšíme sběr textilního odpadu.** Prověřujeme mimo jiné i možnost, aby jej zpětně odebírali přímo na prodejnách.
- **Urychlíme rozvoj větrné energetiky** zavedením tzv. akceleračních zón
- **Chráníme přírodní bohatství.** MŽP zahájilo proces vyhlášení CHKO Soutok na jihu Moravy a pracuje na vyhlášení CHKO Krušné hory a NP Křivoklátsko.
- **Je podáno celkem 31 strategických projektů Operačního programu Spravedlivá transformace (OPST)** z Karlovarského, Ústeckého a Moravskoslezského kraje. Celkem 9 prošlo hodnocením výběrové komise a projekt Černá kostka již získal rozhodnutí o poskytnutí dotace. Na dalších rozhodnutích MŽP intenzivně pracuje.

Co se povedlo v minulých letech?

V roce 2023 se podařila řada důležitých kroků, které pomohou České republice nejen k dodržení závazků vůči Evropské unii, ale především jsou cestou k tomu, abychom naši přírodu a životní prostředí zbytečně nezatěžovali.

Mezi ty nejdůležitější patří spuštění programu **Nová zelená úsporám Light pro seniory a znevýhodněné domácnosti**. Z legislativy to potom jsou **zákony pro vyšší ochranu vody a půdy**.

Nová zelená úsporám Light

Ministerstvo životního prostředí spustilo v roce 2023 dva nové podprogramy z investičního programu Nová zelená úsporám. Hned v lednu 2023 se otevřel podprogram **Nová zelená úsporám Light**, který nabízí příspěvek na rychlé investice do energetických úspor **pro seniory a domácnosti s nižšími příjmy**. Díky tomu mohou žadatelé čerpat finance například na jednoduché zateplení domů, výměnu oken a na pořízení termických nebo fotovoltaických systémů na ohřev vody. Díky dalšímu dotačnímu podprogramu **Oprav dům po babičce**, který MŽP otevřelo pro zájemce v září, mohou domácnosti získat zálohové financování na komplexní renovace nemovitostí. K tomuto programu se v únoru příštího roku přidává také možnost čerpat zvýhodněný úvěr od stavebních spořitelén. Ten nabídne poloviční úročení oproti úrokové sazbě stanovené ČNB v aktuálním období pro úvěry na bydlení, tedy úrok okolo 3,5 %.

V České republice je více než 400 tisíc neobydlených domů. Programem Oprav dům po babičce chceme pomoci nejen mladým rodinám, které nemají připravené vyšší úspory, s kompletními rekonstrukcemi starších nemovitostí. Díky tomu zároveň omezíme šíření zástavby do volné krajiny, aby nedocházelo k dalšímu záběru zemědělské půdy.

Zlepšení ochrany vody

Novela vodního zákona stanovuje přesný postup řešení významných havárií. Návrh definuje role zasahujících složek na základě zkušeností z praxe. Zvyšuje také sankce za způsobení havárie, zavádí kontinuální měření vypouštěných odpadních vod od vybraných znečišťovatelů, a především zřizuje registr všech vypustí odpadních vod do vodních toků.

Dalšího úspěchu v této oblasti dosáhlo ministerstvo díky návrhu na ústavní změnu, která zajistí vyšší ochranu vody a vodních zdrojů.

Ochrana vody a jejích zdrojů nejen v kontextu změny klimatu je neoddiskutovatelným národním zájmem. Tam, kde potenciálně hrozí havárie velkého rozsahu, zavedeme preventivní monitoring vypouštění odpadních vod u významných znečišťovatelů. Právě havarijní vodní novelou nastavujeme průlom v prevenci vzniku havárií.

Ochrana nejkvalitnější zemědělské půdy jako priorita

MŽP v dubnu tohoto roku představilo novelu zákona o ochraně půdního fondu nejkvalitnější půdy před zábory v podobě obchodů, skladů nebo fotovoltaických elektráren. Dále úpravou zákona vznikne prostor pro rozvoj agrovoltaiky například na chmelnicích, vinicích a v ovocných sadech. Dojde tak k výraznému snížení úbytku nejkvalitnější zemědělské půdy.

Že je změna potřebná, dokazují i čísla. Například za posledních 100 let jsme přišli o 900 tisíc hektarů a každý rok se u nás zabere dalších 700 hektarů půdy, což odpovídá 1 000 fotbalovým hřištím. V Česku máme navíc nejvíce hal na počet obyvatel ve střední Evropě. Pro srovnání máme 1100 m² hal na 1000

obyvatel, druhé Polsko má 757 a třetí Slovensko pouze 630. Na druhou stranu tu leží ladem přes 13 000 hektarů brownfieldů. Chceme, aby se výstavba přesunula právě sem.

Komunitní energetika: nová výzva pro zakládání energetických společenství

Komunitní energetika napojená na energii ze slunce nebo z větru přináší řadu výhod, které tu nikdy nebyly. Napojení na obnovitelné zdroje energie snižuje závislost na fosilních palivech a zvyšuje energetickou suverenitu místních komunit. Navíc přináší ekonomické výhody pro všechny zapojené do tohoto systému. Ministerstvo životního prostředí otevřelo v prosinci roku 2023 díky prostředkům Národního plánu obnovy unikátní výzvu z Národního programu Životní prostředí. Podpořit má zakládání energetických společenství, která jsou nezbytným předpokladem pro rozvoj komunitní energetiky v ČR. Ve dvoukolové soutěžní výzvě bude vybráno k podpoře minimálně 40 záměrů. Celková alokace výzvy je 98 milionů korun, dotace může dosahovat až 3 milionů korun.

Renesance fotovoltaiky: pomohli jsme ke vzniku více než sto tisíc instalací na střechách

Dokázali jsme, že umíme rozvíjet zelenou energetiku s rozumně nastavenou podporou. V programovém prohlášení jsme se zavázali, že rehabilituje fotovoltaiku a pomůžeme ke vzniku alespoň sto tisíc instalací na střechách. Po dvou letech vlády můžeme říct, že se nám to podařilo.

Naše vláda na to však nebyla sama. Díky patří téměř 123 tisícům domácností, které od konce roku 2021 využily nabídku investiční podpory pro pořízení vlastní solární elektrárny na střechu domu. Následují je firmy osazující fotovoltaickými panely střechy svých průmyslových hal nebo kanceláří i společnosti, které staví solární elektrárny na brownfieldech nebo zemědělsky hůře využitelné půdě. Každý takový projekt přispívá k posílení české energetické bezpečnosti a pomáhá snižovat spotřebu fosilních paliv.

Zjednodušení pro stavebníky

V letošním roce se také podařilo schválit zákon o jednotném environmentálním stanovisku. Díky němu se od ledna 2024 stavebníkům zjednoduší a zrychlí „papírování“ – namísto několika samostatných razítek (až šestadvaceti) pro účely povolení stavby bude stačit jediné razítko, a to včetně případného stanoviska EIA. Zákon tak přinese zásadní zjednodušení povolování nejrůznějších typů záměrů, přitom ale zůstanou plnohodnotně zachovány zájmy na ochranu životního prostředí.

Národní klimaticko-energetický plán

Vláda schválila návrh plánu, který nastiňuje způsob, jak česká ekonomika projde procesem dekarbonizace a plnění svých evropských klimaticko-energetických závazků do roku 2030. Dekarbonizace povede v příštích letech k růstu spotřeby elektřiny, která nahradí jiná paliva. S tímto nárůstem dojde k výrazně větší výrobě elektřiny z obnovitelných zdrojů energie a také z jádra. Důležitou součástí plánu jsou také energetické úspory, které umožní snížení energetické náročnosti české ekonomiky. Návrh počítá s ukončením využívání uhlí v energetice do roku 2033, pětinasobným zvýšením podílu obnovitelných zdrojů, omezením dovozu energetických surovin a minimalizací negativních sociálních i ekonomických dopadů.

Boj se světelným znečištěním

MŽP vydalo Příručku správného osvětlování. Ta shrnuje pravidla pro bezpečné a kvalitní osvětlení, které je současně příznivé k životnímu prostředí. Nová příručka reflektuje novinku z letošního roku – vydání české technické normy o omezování nežádoucích účinků venkovního osvětlení.

Obce, města, ale i firmy stále častěji požadují instalaci chytrého, moderního a šetrného osvětlení, které poskytne dostatek světla, ale zároveň nebude mít nežádoucí účinky například na klidný lidský spánek, životní prostředí, nepovede k plýtvání energií a nezhorší bezpečnost na silnicích a ve veřejném prostoru.

Akční plány na boj s invazními druhy

Hnízdo sršní asijských, jejichž výskyt byl v říjnu potvrzen v Plzni, se podařilo objevit a do čtyř dnů bylo zlikvidováno. Předcházela tomu intenzivní monitoring, který na místě prováděli pracovníci Agentury ochrany přírody a krajiny ČR, Západočeského muzea, včelaři a specialisté na blanokřídlý hmyz. Likvidace hnízda proběhla ve spolupráci s Hasičským záchranným sborem. V praxi tak byl poprvé aplikován postup podle navrženého „Plánu eradikace pro sršeň asijskou (Vespa velutina) v České republice“. Ten v uplynulých měsících připravil resort životního prostředí s odborníky z Botanického ústavu AV ČR a Výzkumného ústavu rostlinné výroby. Plán má zamezit nebo alespoň zpomalit další šíření tohoto invazního druhu.

Zálohování PET lahví a plechovek

Legislativní úpravu řešení zálohového systému ministerstvo předložilo do mezirezortního připomínkového řízení. Díky zálohování by se k recyklaci mělo dostat více než 2,5 miliardy kusů nápojových plastových lahví a plechovek. Sníží se tak množství nevyužitého odpadu a také výrazně ubude odhozených plastových lahví i plechovek jak v přírodě, tak ve městech. Významně také šetříme materiál i energii.

Díky zálohování se nám podaří vysbírat až 90 % PET lahví a plechovek k recyklaci. Z petky bude opět petka, to znamená, že nové obaly budou vyrobené z těch starých a ušetří se nové zdroje. Plechovka i PET lahev z recyklátu mají až o 80 % nižší uhlíkovou stopu než plechovka či PET lahev z panenského materiálu. Při výrobě PET lahve z recyklátu se ušetří až 79 % energie a při výrobě plechovky z recyklátu se spotřebuje až o 95 % méně energie. Zavedením zálohování splníme i naše evropské závazky, ale především ulevíme české přírodě, protože právě tyto obaly jsou jedněmi z nejčastěji ledabyle odhazovaných.

Kromě podmínek zálohování upravujeme také odkládání a zpoplatnění odpadových „černých pasažérů“. Jedná se například o reklamní tiskoviny. Za ukládání a recyklaci těchto odpadových položek by měl platit přímo jejich výrobce. Například odložené letáky v současné době tvoří 20 až 30 % objemu modrých popelnic.

Pro starosty jsme také zveřejnili na webu MŽP kalkulačku, kde si starostové všech obcí mohou dopady novely na jejich rozpočty spočítat.

Zákon o ochraně přírody a krajiny

Zajistit má účinnější ochranu druhů, rozšířit možnosti aktivní péče o ty nejohroženější a přinést další potřebné změny v oblasti ochrany rostlin a živočichů. Novelou se MŽP snaží odstranit i nedostatky zjištěné při aplikaci zákona, omezit administrativní náročnost a umožnit vyšší elektronizaci procesů. Návrh změn se konzultuje s odborníky, zástupci hospodařících subjektů i dotčenými resorty a připravuje se oficiální projednávání tak, aby návrh změn mohl být předložen vládě a následně Poslanecké sněmovně v prvním pololetí 2024.

Ochrana všech zvláště chráněných druhů bude nově založena na ochraně jejich biotopu a místních populací. Další podmínky se budou lišit podle nároků jednotlivých druhů a příčin jejich ohrožení. U těch nejvíce ohrožených se bude nadále chránit doslova každý jedinec, ale v případě řady dalších druhů postačí ochrana jejich biotopů.

Ministerstvo životního prostředí v rámci připravované novely zákona o ochraně přírody a krajiny chystá zrovnoprávnění postavení stromořadí a technických sítí v ulicích českých měst. I pro vyšší bezpečnost by měly stromy stejně jako vodovody, kanalizace či elektrické a optické kabely mít své ochranné pásmo.

Povinný sběr textilu

Staré oblečení, boty nebo bytové textilie ve velké míře stále končí v černých popelnicích a později na skládkách. Aby se snížilo množství odložených textilií, budou od začátku roku 2025 obce povinně zřizovat místo, na kterém mohou občané nepotřebný textil a obuv odložit. V budoucnu na náklady spojené se sběrem a svozem budou obcím přispívat samotní výrobci. Tato povinnost je nyní

projednávána v rámci revize směrnice o odpadech, po jejím schválení bude do tohoto zákona transponována.

Doposud jsou kontejnery na textil umístěny zhruba na 10 000 místech po celé České republice. Zákon o odpadech, který byl schválen v roce 2020, udává povinnost obcím zřídit sběrné místo. Co ovšem nebylo minulou vládou vyřešeno, je financování sběrné sítě, separace a následná recyklace. Ministerstvo proto při přípravě EPR systému na textil bude prověřovat možnou variantu, která by umožnila sběr textilu i na vybraných prodejních místech. Jednalo by se tak o sběr ve veřejné síti v rámci obcí a zároveň u povinných míst. Takto již funguje sběr elektroodpadu nebo baterií.

Rozvoj větrné energetiky

Česko má dnes větrné elektrárny o celkovém instalovaném výkonu 340 megawattů. Rozvoj tohoto moderního zdroje energie je však pomalý a v posledních třech letech dokonce nepřibyla žádná nová větrná elektrárna. Možnosti výroby čisté energie z větru jsou přitom v ČR podstatně větší.

Zásadním nástrojem pro plynulý rozvoj větrné energie pro nás budou tzv. akcelerační zóny. V nich půjde získat potřebná razítka pro povolení výstavby větrné turbíny rychleji. Nyní to trvá až 10 let. Naším cílem je nabídnout českým spotřebitelům cenově dostupnou a bezpečnou energii bez stopy kouře.

Ochrana přírodního bohatství

Ministerstvo životního prostředí zahájilo proces vyhlášení CHKO Soutok na jihu Moravy. Soutok řek Moravy a Dyje je největším komplexem lužních lesů ve Střední Evropě. Síť slepých říčních ramen, meandrů, mokřadů, tůní a vlhkých luk s prastarými duby a lesy s mimořádně rozmanitou přírodou se má stát 27. chráněnou krajinnou oblastí ČR.

MŽP dále pracuje na vyhlášení CHKO Krušné hory a NP Křivoklátsko. Jsou to především jedinečné lesy, pro které navrhujeme vyhlásit na pětině chráněné krajinné oblasti Křivoklátsko národní park. Strmé, stinné a obtížně přístupné svahy, osluněné stráně se skalami a náhorní plošiny, které obývá řada druhů rostlin, živočichů a hub s odlišnými životními nároky a lesy si tu díky obtížné přístupnosti zachovaly přírodě blízký charakter. To je u nás v těchto nadmořských výškách výjimečné.

Operační program Spravedlivá transformace

Celkem 31 projektů z Moravskoslezského, Karlovarského a Ústeckého kraje se přihlásilo do výzvy, která skončila 31. 12. 2024. OPST se zaměřuje na řešení negativních dopadů odklonu od uhlí v nejvíce zasažených regionech. Cílem podpory je umožnit regionům a lidem řešit sociální, hospodářské a environmentální dopady zelené modernizace. První projekt, který již získal rozhodnutí o poskytnutí dotace je Černá kostka, která již může začít čerpat dotační podporu.

Kontakt:

Simon Dytrych
Tiskový mluvčí KDU-ČSL
E-mail: dytrych@kdu.cz
Telefon: 730 575 148